

Ali Məqamlı Rəhbərin Quran məclisindən sonra televiziya ilə etdiyi çıxış - 25 /Apr/ 2020

Mərhəmətli və Bağışlayan Allahın adı ilə.(1)

والحمد لله رب العالمين و الصلاة والسلام على سيدنا محمد و آلـهـ الطـاهـرـين و لعنة الله على اعدائهم اجمعين

Bu tədbiri ərsəyə gətirib bu gün bizə Qurani-Kərimin şərif ayələrini dirləmək həzzini yaşadan əziz qardaşlarımıza çox təşəkkür edirəm. Bu gün tilavət edən möhtərəm qarələrimizin də hamısına səmimi-qəlbdən təşəkkürümüz bildirirəm. Həqiqətən, ləzzət alındıq, bəhrələndik. Tədbiri yüksək səviyyədə idarə edən aparıcıımıza da təşəkkürümüz bildirmək istəyirəm.

Əvvəla, mənim bu sözlərimi eşidən hər kəsi, bütün dünya müsləmanlarını ramazan ayının hilalının görünməsi münasibətilə təbrik edirəm. Ümidvaram, Allah-taala bu ayın haqqını verməkdə yardımçıımız olacaq. Ramazan ayı Quran ayıdır. Quran ayesində də ramazan ayının adı çəkilərkən belə buyurulur:

أَلَّا ذِي أَنْزَلَ فِيهِ الْقُرْءَانَ

“Quranın nazil edildiyi ay...” (“Bəqərə” surəsi, 185-ci ayə)

Bu, əziz və şərif ramazan ayının mühüm xüsusiyyətlərindən biridir.

Mən Quran haqda söhbət etmək üçün burada bəzi məqamları qeyd edib götürmüştüm, lakin vaxtimız çox az olduğuna görə qısaca danişacağam. Quran barədə dəfələrlə bunu demişik, eşitmışık ki, Quran həyat kitabıdır. Doğrudan da, belədir: Quran həyat kitabıdır. İnsanlar öz yaşamının qayda-qanunlarını Quranə uyğunlaşdırırlar, dünya və axırətdə xoşbəxtlik onların nəsibi olar. Bizim problemimiz odur ki, bunu etmirik. Problemimiz odur ki, yaşayışımızı Quranə uyğunlaşdırırıq. Eynən həkimə müraciət edib özü üçün resept yazdırın, lakin o reseptə əməl etməyən biri kimi. Reseptə əməl etməyəcəksənsə, həkimə müraciət etməyin heç bir təsiri yoxdur. Bu gün biz eynən bu vəziyyətdəyik.

Quran elm və mərifət kitabıdır, yəni insanın qəlbini və düşüncəsini doyurur – elm, mərifət öyrənmək istəyən insanlar üçün Quran bitib-tükənməyən bir qaynaqdır – lakin bunlardan əlavə, Quran həm də bir yaşam təlimatıdır. Elm, mərifət öyrətmə aspektindən başqa, Quran həm də özündə yaşayış üçün strateji göstərişləri ehtiva edir; yəni insanın yaşadığı mühiti yaxşılaşdırır, onun sağlam, təhlükəsiz və rahat həyatını təmin edir.

يَهْدِي بِإِلَهٍ مَّنْ أَتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُّلَ السَّلَامِ

“Allah Öz lütfünə sığınanları onunla (Peyğəmbər və Quran vasitəsilə) əmin-amanlıq (sülh) yollarına yönəldər”. (“Maidə” surəsi, 16-ci ayə)

Quran insanlara sağlam, təhlükəsiz, rahat həyatın yollarını göstərir. Tarix boyu insanlar zülmə, ayrı-seçkiliyə, müharibələrə, cürbəcür təhlükələrə məruz qalıblar, dəyərləri tapdalınır. Bu gün də belədir. Bütün bunların əlacı Qurandır. Quranə əməl etsək, bu problemlər hamısı oratadan qalxar. Yəni əgər bəşər cəmiyyətləri Quranın strateji göstərişlərini yerinə yetirsələr (mən vaxtimız çərçivəsində onlardan bir neçəsini qısaca qeyd edəcəyəm) heç şübhəsiz, bütün bu problemlərdən qurtulacaqlar. Elə Quranın zahirində yaşayış üçün minlərlə təlimat var. Əmirəlmöminin buyurur:

إِنَّ الْقُرْآنَ ظَاهِرٌ أَنِيقٌ وَ بَاطِنٌ عَمِيقٌ (2)

öz üçün olanlar xiridarı gözəllik ,Estetika .heyrətamızdır və gözəl zahiri Quranın .deməkdir gözəl ,heyrətamız – “آيic” gözəlliyi və heyrətamızlıyi ilə Quranın misli-bərabəri yoxdur. Quranın batini isə “ عميق ” – yəni dərindir.

Mənim Quran haqda dediyim, həyat dərsi olan şeylər Quranın zahirinə aiddir, mənim və mənim kimi insanların Qurandan dərk etdikləridir. Tövhidi mükəmməl, elmi geniş olan insanların, Allahın övliyalarının Quranın batinindən, Quranın dərin ümmanından dərk etdikləri isə bunlardan çox-çox ucadır. Mənim dediyim o minlərlə yaşam təlimatı Quranın zahirindən əldə olunur. Həmin o strateji göstərişlərə gəlincə; onlardan bəziləri yaşayışın qayda-qanunlarını tənzimləyir; məsələn:

فَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ رَبُّنَا إِنَّا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَقٍ

“İnsanların bəzisi: "Ey Rəbbimiz, bizə nə verəcəksənsə, elə bu dünyada ver!" – deyirlər. Belə şəxslərin axırətdə heç bir payı yoxdur!” (“Bəqərə” surəsi, 200-cü ayə)

Bəzi ayələrin göstərişləri bu dünyada insan həyatının bütün qaydalarını – dostluqları, düşmənçilikləri, əlaqələri, hədəfləri, motivasiyaları müəyyən edir. Dünya nədir? Pul, qüdrət, şəhvət. Burada dünya deyilərkən bunlar nəzərdə tutulur. İnsanların dostluğu, düşmənçiliyi, qurduqları münasibətlər, bütün şəyələri, hədəfləri bu şəyələrə xatirdir. Allah-taala bunu inkar edir. Allah-taala yaşayış üçün bu cür qayda-qanun müəyyənləşdirilməsini inkar edir; Ərəb dilində “الآخرى فَمَلَأَ مَا وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبُّنَا إِنَّا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةٌ وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ” amma ,edəcəklər əldə şeylər müəyyən – həyatda müvəqqəti qısamüddətli bu – həyatında dünya Belələri. Mən Xəlq. İnsanın əsl, gerçək həyatı olan axırət həyatında heç nələri olmayıcaq, əliboş və binəsib olacaqlar.

Lakin bunun qarşılığında Quranda insan həyatı üçün başqa bir qayda-qanun tənzimləməsi var:

وَ مِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبُّنَا إِنَّا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةٌ وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ

“Bəziləri isə: "Ey Rəbbimiz, bizə dünyada da, axırətdə də gözəlliklər nəsib et, bizi cəhənnəm əzabından qoru!" – deyirlər”. (“Bəqərə” surəsi, 201-ci ayə)

Bu, ikinci növ qayda-qanun tənzimləməsidir; yəni belə insanlar bu dünyada da hər şeyin yox, yaxşılıq, gözəl əməl və savabın arxasındaçırlar. “نَبِيُّ اللَّهِ إِنَّا فِي الدُّنْيَا فَنِاءٌ” – “Bizə bu dünyada ver” deyərkən konkret olaraq nə istədiklərini demirlər. Məlumdur ki, bu dünyaları üçün nə isə istəyirlər, amma “مَنْسَحَ نَبِيُّ اللَّهِ إِنَّا فِي الدُّنْيَا فَنِاءٌ” – bu dünyada özləri üçün yaxşılıq və gözəllik diləyirlər. İnsanın filtrətinə, gerçək ehtiyaclarına uyğun olan şeylər istəyirlər.

وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةٌ

– onlar üçün axırətlərinin necə olacağı da maraqlıdır.

وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ

– “Bizi cəhənnəm odundan qoru” – deyirlər. Allah-taala məhz belə insanları həyatın əsl hədəfinə çatdırır. Ayələrdən bir qrupu bu qəbildəndir, yaşayışın qayda-qanunlarını müəyyənləşdirir. Və ya misal üçün, Bəni-İsrailin ağıllı adamlarının Haruna öyünd-nəsihət verməsindən bəhs edən ayədə buyurulur:

وَ ابْتَغِ فِيمَا أَتَيْكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَ لَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَ أَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ

“Allahın sənə verdiyindən özünə axırət qazan (malını Allah yolunda sərf et). Dünyadakı nəsibini də unutma. Allah sənə (sərvət verməklə) yaxşılıq etdiyi kimi, sən də (varından yoxsullara, qohum-əqrabaya xərcləməklə) yaxşılıq et”. (“Qəsəs” surəsi, 77-ci ayə)

Onlar Haruna bütün var-dövlətindən əl çəkməyi yox, əlində olanlardan bir vasitə kimi istifadə etməyi məsləhət görürdülər. Dünya malı, pul, var-dövlət yüksək bəşəri, insani və mənəvi məqamlara yetişmək üçün bir vasitədir. Vasitə ola bilər. Pulun köməyi ilə siz dünyani abadlaşdırıra, insanların həyatını qurtara, ayrı-seçkiliyi aradan qaldırıa, yoxsulları, zəifləri düşdükləri vəziyyətdən xilas edə bilərsiniz.

وَ ابْتَغِ فِيمَا ءاتَيْكَ اللَّهُ الدَّارَ الْأَخِرَةَ

– əvvəla, ixtiyarında olanlar, var-dövlətin “اللهُ أَتَيْكَ” – Allahın sənə əta etdikləri, Allahın verdikləridir. İkincisi, yolu budur ki, bu var-dövləti Allah yolunda xərcləyəsən.

وَ لَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا

– amma sənin özünün də o maldan bir payın, nəsibin yox deyil. Bəli, sənin də payın var, öz payından da özün üçün istifadə et.

وَ أَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ

– və Allah sənə yaxşılıq etdiyi kimi, sən də yaxşılıq et. Baxın, bu, İsləm dininin bizim üçün müəyyən etdiyi yaşayış qaydasıdır. O ağılsızın özünün güman etdiyinin əksinə olan qaydadır. Ağilsız və pulgir Harun deyirdi:

إِذْ مَا أَوْتَيْتُهُ عَلَى عِلْمٍ

“Bu (var-dövlət) mənə yalnız məndə olan elm (Tövrəti gözəl bilmək, yaxud əlkimiyaya yaxşı bələd olmaq, ticarətdən baş çıxartmaq) sayəsində verilmişdir. (“Qəsəs” surəsi, 78-ci ayə)

Mən özüm, öz bacarığım hesabına bu var-dövləti əldə edə bilmisəm. Halbuki belə deyil, Allah-taala lazımı vasitələri hazır etməsəydi, o bu var-dövləti əldə edə bilməzdi. Odur ki Quranın bəzi ayələri bu qəbildəndir, bizim üçün yaşayışın qaydalarını müəyyənləşdirir. Belə ayələr çoxdur.

Bəzi ayələrsə ictimai münasibətlərin tənzimlənməsindən bəhs edir. Belə ayələrdəki strateji göstərişlər sosial münasibətlərə aiddir. Misal üçün:

وَلَا يَعْتَبِ بَعْضُكُمْ بَعْضًا

“Bir-birinizin qeybətini qırmayın!” (“Hucurat” surəsi, 12-ci ayə)

Qeybət etməyin – bu göstəriş sosial münasibətləri tənzimləyir. Qeybət edərkən siz özünüzün də, həmsöhbət olduğunuz insanın da qəlbini kirləndirirsınız, mömin qardaş və ya bacınız haqda gizli olan bir həqiqəti də onun bunun yanında üzə çıxarırsınız. Bəyənilməyən, yanlış bir iş görürsünüz. Eyni işi o da sizin barənizdə görə bilər. Bu, yaşayışı, sosial münasibətləri düzgün məcrasından çıxarıır.

Yaxud digər bir ayə:

لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلَى آلاَ تَعْدِلُوا

“Hər hansı bir camaata qarşı olan kininiz sizi ədalətsizliyə sövq etməsin”. (“Maidə” surəsi, 8-ci ayə)

Kiminsə əleyhinə, kiməsə düşmən olsanız belə, həmin adama qarşı insafsızlıq, zülm və ədalətsizlik etməyin. Baxın bu, çox mühüm və strateji bir göstərişdir. Bəli, siz kiməsə müxalif ola bilərsiniz, amma həmin insan haqlı olduğu məqamda bu müxalifətçiliyiniz haqqı gizlətməyinizə, yaxud onun haqqını tapdalayıb vicdansızlıq və ədalətsizlik

etməyinizə səbəb olmamalıdır. Əgər müxtəlif cəmiyyətlərdə, lap elə bizim öz cəmiyyətimizdə – çox da uzağa getməyək – biz müxalif olduğumuz insanlara qarşı bu ayadə buyrulduğu kimi davranışsaq, yəni onlara qarşı vicdansızlıq etməsək, onlar da bizə qarşı ədalətli və vicdanlı olsalar, gör vəziyyət necə yaxşı və gözəl olar.

Və ya tutalım, digər bir ayə:

لَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ

“(Ey insan!) Bilmədiyin bir şeyin ardınca getmə (bacarmadığın bir işi görmə, bilmədiyin bir sözü də demə)”. (“İsra” surəsi, 36-cı ayə)

Qeyd etdik ki, Quranda buna bənzər minlərlə ayə, minlərlə göstəriş var.

لَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ

– yəqin bilmədiyiniz bir şeyin arxasında düşməyin. Əmin olmadığınız bir şeyə inanıb arxalanmayın. Bu gün dünya jurnalistikası bunun tam əksini edir; yəni yalan və şayırlar yaydıqları mövzular haqqında heç bir şey bilmirlər, əsla məlumatlı deyillər, eləcə bilməyə-bilməyə yayım edirlər. Təəssüflər olsun ki, elə bizim öz cəmiyyətimizdə də belə şeylər var. Misal çəkdiyim ayə isə hazırda dünyada geniş yayılmış bu halın tam əksinə göstəriş verir. Bircə elə bu göstərişə əməl etsək, problemlərimizin önəmli bir hissəsi həllini tapar.

Və ya:

لَا تَرْكَنُوا إِلَى الْذِينَ ظَلَّمُوا

“Zülm edənlərə (rəğbət bəsləməklə, kömək göstərməklə) meyil etməyin”. (“Hud” surəsi, 113-cü ayə)

Zülm edənə, zalima etimad etməyin, beləsinə tərəf meyillənməyin (“رکون” – bir şeyə tərəf meyillənmək, əyilmək deməkdir), zalim adama inanmayın. Zalima inanmağın nəticələrini hazırda dünyada müşahidə edirik: müsəlman dövlətləri, müsəlman toplumları dünyanın ən zalim qüvvələrinə etimad edir və bunun acı nəticələrini də görürler.

Və ya

أَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ

“...insafla hərəkət edin. Şübhəsiz ki, Allah insafları sevər!” (“Hucurat” surəsi, 9-cu ayə)

Ədalətli olun! Bizə həyatın bütün sahələrində, bütün işlərdə ədalətli, insaflı, vicdanlı olmaq tapşırılıb. Və ya

لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمَانَتَكُمْ

“Bilə-bilə Allaha, Peyğəmbərə (Onun Peyğəmbərinə) və aranızdakı əmanətlərə xəyanət etməyin!” (“Ənfal” surəsi, 27-ci ayə)

Əmanətə xəyanət etməyin! Əmanət təkcə sizin məndə olan pulunuz deyil. Sizin vasitənizlə mənə həvalə olunmuş vəzifə postu və məsuliyyət də əmanətdir. Mən bu əmanətlə düzgün davranışmasam, ona xəyanət etmiş olaram. Baxın, bircə elə bu göstərişə əməl etsək, gör nə olar! Odur ki Quran özündə bizim üçün bu strateji və praktik göstərişləri ehtiva edir.

Və ya:

اَذْهَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَنُ يَخُوْفُ اَوْلِيَاءَهُ

“Sizi yalnız o Şeytan öz dostlarından (guya onların çox qüvvətli olmasına) qorxudub çəkindirir” – ayəsinin ardınca gələn ayə:

فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونَ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنُ

“Amma siz onlardan qorxmayın! Əgər möminsinizsə, Məndən qorxun!” (“Ali-İmran” surəsi, 175-ci ayə)

Gəlib dedilər ki, sizin əleyhinizə plan qururlar, qorxun; müsəlmanları belə sözlərlə qorxudurdular. Quranda isə Allah-taala buyurur ki, xeyr, onlardan qorxmayıñ, məndən qorxun. Uca Yaradana ibadət edin, ona etimad edin, düşmənin qarşısında möhkəm durun, o zaman düşməni geri oturda biləcəksiniz. İnsani zalımlardan qorxudub: "Filankəslərdən qorxun, filan dövlətlərdən qorxun, filankəsləri nəzərə alın", – deyənlər özləri şeytandır. Tarix boyu o dövlətlərdən qorxanların necə ağır və acınacaqlı sinaqlara düşçə olduğunu da görmüşük. Bu gün müsəlman dövlətləri, müsəlman hökumətləri dünyanın zalim dövlətlərinin fikrini nəzərə alır, onlardan qorxur, öz gücünü görməzliyə vururlar. Nəticədə də qapazaltı olurlar. İmam Xomeyni (r) bizə o zalim və hegemon güclərdən qorxmamağı öyrətdi. Yadımdan çıxmaz, 1358-ci ildə – bizim cavanlarımız Amerikanın o casus yuvasını tutduqları zaman bəziləri İngilabi Şuraya təzyiq edirdilər ki, deyin, qoy onları sərbəst buraxsınlar. Mən, cənab Haşimi Rəfsəncani və cənab Bənisədr – İngilabi Şuradan biz üçümüz Quma getdik. O vaxt İmam Xomeyni Qumda idi. Getdik ki, İmamdan nə etməli olduğumuzu soruşaq. Vəziyyəti danışdıq, dedik, bu cărdür, bizə təzyiq edirlər ki, bunları mümkün qədər tez bir zamanda buraxın, nə edək? İmam üzünü bizə tutub soruşdu: "Amerikadan qorxursunuz?" Mən dedim, yox, qorxmuruq. O zaman İmam o adamların azad edilməsini istəmədiyini dedi. Doğurdan da, elə o cür idi; yəni o vaxt kimsə Amerikadan qorxub onu nəzərə almağı qərara alsayıd, bunun ölkə üçün çox acı nəticələri olacaqdı. Belə halların şahidi olmuşuq: elə öz ölkəmizin dövlətləri, hökumətləri düşməndən qorxublar və bu qorxu onlar üçün bir sıra problemlər yaradıb. Quran deyir:

فَلَا تَخافُوهُمْ وَ خَافُونَ

“Amma siz onlardan qorxmayın, Məndən qorxun!”

deyə – „edin Cihad“ harda Allah .alın nəzərə qaydaları etdiyim müəyyən mənim yəni ;“qorxun Məndən” – ”خافون“ – , “buyurubsa, cihad edin, harda: “Əl saxlayın”, – deyibsə, əl saxlayın. “Məndən qorxun” bu deməkdir.

Həmçinin

آقم الصَّلْوة لذكْرِي

“Məni anmaq üçün namaz qıl!” (“Taha” surəsi, 14-cü ayə)

Elə ramazan ayı münasibətilə bu ayəyə də diqqət yetirək; "Məni anmaq üçün namaz qıl!" Bu da strateji göstərişlərdən biridir. Namaz anmaq, yada salmaq üçündür. Allahi anmaq üçün namazı həmişə qoruyun. Bu gün hər birimiz öz simamızda bu ayənin göstərişinə əmal edə bilsək – bunu hamımız edə bilərik; namazı diqqətlə qilaq, namazda fikrimiz ayrı yerə getməsin, namazı Uca Allahı anmaq üçün qilaq – bunun bizim ruhi-mənəvi yüksəlişimizə, sözsüz, böyük təsiri olar.

Həmçinin

بِأَدْهَا الَّذِينَ ءامَنُوا توبَةً إِلَى اللَّهِ تَوَبَّةً نَصُوحًا

"Ey iman gətirənlər! Allaha səmimi-qəlbdən (bir daha günaha qayıtmamaq sərti) tövbə edin". ("Təhrim" surəsi,

8-ci ayə)

Bu günlər tövbə günləridir, günahların bağışlanması diləmə günləridir, Uca Yaradana üz tutma günləridir. İnşallah, Allah-taala xalqımızın hər bir nümayəndəsinə, yer üzündəki hər bir müsəlməna ramazan ayından, dinimizdən irəli gələn vəzifələri layiqincə yerinə yetirmək üçün güc versin. Qurana əməl edə bilməyimiz üçün bizə mənəvi güc versin; Quranın bu göstərişləri, müqəddəs kitabımızın bu minlərlə strateji tapşırığı praktik tapşırıqlardır, yəni yerinə yetirilməsi mümkündür. Əlbəttə ki, dövlətlərin, ölkələrin hökumət komandalarının, cəmiyyəti idarə edənlərin öhdəsinə daha böyük məsuliyyət düşür.

Deyəsən, vaxtimız artıq sona çatıb. Elə bilirom, indi azan olasıdır. Ona görə də bu yerdə söhbətimizi yekunlaşdırmaq məcburiyyətindəyik. Bu gün çox yaxşı bir görüş oldu. Bir daha təşkilatçılara öz təşəkkürümü bildirirəm.

Allahın salamı, rəhməti və bərəkəti nəsibiniz olsun.

-
- (1) Videoformatda keçirilən bu mərasimin əvvəlində qarelərdən bir neçəsi Qurandan ayələr tilavət etmişlər
(2) Nəhcül-bəlağə, 18-ci xütbə